

NÁKLADY NA DIABETES MELLITUS MŮŽE SNÍŽIT ÚČINNÁ PRIMÁRNÍ PREVENCE

Dne 29. 5. 2012 se konal v Senátu Parlamentu ČR pod záštitou Výboru pro zdravotnictví a sociální politiku, který vede senátorka Ing. arch. Daniela Filipiová, ve spolupráci s Českou diabetologickou společností ČLS JEP a Diabetickou asociací ČR seminář na téma Národní akční plán pro diabetes – je v ČR prostor pro zlepšení? Přední odborníci na léčbu diabetu představili veřejnosti Národní diabetologický program, podle kterého je nezbytné urychleně přijmout na národní úrovni opatření zaměřená na prevenci obezity a účinnou léčbu diabetu. Iniciativa je v souladu se Strategií veřejného zdraví na období 2011–2016 MZ ČR.

V souvislosti s narůstajícím počtem lidí s diagnózou diabetes mellitus (DM) se hovoří o celosvětové epidemii diabetu. Počet diabetiků se na celém světě zvýšil od roku 1985 z 30 milionů na současných 285 milionů. Na onemocnění a jeho komplikace umírá na světě každých 10 sekund jeden člověk, ročně 3,8 milionu osob. Diabetes mellitus zkracuje průměrný věk nemocného o 5–10 let.

Česká republika je zemí s jednou z nejvyšších prevalencí a incidencí diabetu v Evropě. K 31. 12. 2010 bylo v ČR dispenzarizováno přes 800 000 diabetiků, dalších 250 000 osob již nemocných ještě diagnostikováno není, celkem 10 % populace. Z celkového počtu postihuje diabetes mellitus 2. typu 90–95 % diabetiků. Přitom se jedná o preventabilní onemocnění, na jehož rozvoji se kromě genetické predispozice podílí obezita, nedostatek fyzické aktivity a stres. 85 % dětí s diagnózou DM je obézních, přičemž každé páté dítě v ČR ve věku 5–18 let má nadváhu nebo obezitu. Není překvapením, že nejvyšší incidenci diabetu na světě mají jako důsledek blahobytu rychle se rozvíjející země – Spojené arabské emiráty, Katar, Bahrajn, Kuvajt. Naopak historicky největší pokles DM 2. typu byl zaznamenán v ČR v době potravinových lístků.

Evropský parlament dne 12. 3. 2012 konstatoval, že je nutné změnit radikálně přístup ke zdravotní politice, neboť DM nelze dlouhodobě odfinancovat. Průměrná roční léčba diabetika stojí v ČR 25 858 Kč, v roce 2009 to bylo přes 22 mld. Kč/rok. Vzhledem k trvale stoupající incidenci diabetu se budou v příštích letech zvyšovat i náklady na léčbu.

Vinou nedostatečné primární prevence, podfinancované ambulantní péče, preskripčních omezení a finančních limitů nastavení zdravotního systému je incidence diabetu 2. typu tak nepříznivá. Ekonomickou zátěž pro státní rozpočet nepředstavují jen samotné náklady na léčbu (např. náklady na hemodialýzu jednoho nemocného představují 800 000 Kč/rok, jedna amputace diabetické nohy 120 000 Kč, náklady na transplantace ledvin, retinopatie atd.), ale také ekonomické ztráty vznikající v důsledku pracovní neschopnosti, sociálních výdajů a ztráty ze sníženého odvodu daně.

Na semináři byl představen Národní diabetologický program a oblasti, které je třeba v přístupu k prevenci, diagnostice a terapii diabetu zlepšit. Program zdůrazňuje zásadní význam primární prevence, jejímž cílem je zastavit epidemii diabetu podporou zdravé životosprávy s vyváženou racionální stravou a přiměřenou tělesnou aktivitou, neboť 30 minut tělesné aktivity denně a redukce hmotnosti o 5–10 % sníží výskyt nových případů o 58 %. Program upozorňuje na nutnost věnovat pozornost diabetu a obezitě ze strany státních orgánů, hygienické služby a zdravotníků, neboť prevence DM 2. typu se překrývá s prevencí obezity, a tedy i chorob kardiovaskulárních a nádorových. Národní diabetologický program předpokládá implementaci celonárodního programu cíleného na snížení rizikových faktorů obezity – nízká fyzická aktivita, přejídání a nevhodné složení stravy.

Navrhovaná opatření pro prevenci obezity se týkají legislativních úprav: zavedení daně z tuků či cukrů, zavedení povinnosti značení potravin a uvádění jejich složení či omezení možnosti reklamy. Další podstatnou oblastí primární prevence je zlepšit informovanost obyvatel prostřednictvím mediálních kampaní a edukace ve školách či podpořit zdravý životní styl budováním vhodné infrastruktury, jako jsou cyklostezky, veřejná sportoviště atd.

Předejít je možno až devadesáti případům diabetu ze sta. Základem je prevence.

*MUDr. Marie Nejedlá
Státní zdravotní ústav*